

Tóth János

Bioetika –
Az élet kezdetéhez kapcsolódó etikai kérdése –
Abortusz

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

6. TÉMA AZ ÉLET KEZDETÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ETIKAI KÉRDÉSEK

6.1 LECKE ABORTUSZ

Hétköznapi beszédmódban az abortusz alatt a terhességmegszakítást értjük terhes nő döntése alapján. A terhes nő megmentése céljából az orvosok által megindított mesterséges vagy művi vetélés nem tartozik ide (bár az *abortus* szó az orvosi szaknyelvben egyaránt utal a művi és a természetes vetélésre.) Ha a terhességmegszakításnak nem állnak fenn a törvényes feltételei, akkor magzatelhajtásról beszélünk, ami bűncselekmény. Az abortusz a bioetika egyik legtöbbet tárgyalt problémája, ahol az álláspontok viszonylag egyértelműek. Itt most csak a legfontosabb témákat és nézeteket ismertetem.

6.1.1 A magzat erkölcsi státusza

Az abortusz szempontjából fontos kérdést jelent, hogy mit gondolunk a *magzat erkölcsi státuszáról*. Ezzel kapcsolatban három álláspont különíthető el: liberális, konzervatív, mérsékelt.

A **liberális nézet** szerint a magzatnak nincs morális értéke, hanem csak az élve születésekor tesz szert emberi jogokra, mert ekkor válik életképpé, előtte csak biológiai szempontból ember, jogilag és erkölcsileg nem az. E felfogás szerint a születést követő életképesség jelenti az erkölcsi kritériumot.

2004-es menet a döntés szabadságáért.

Forrás:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e1/March_for_Women%27s_Lives_detail.jpg

E nézet kritizálók azt hangsúlyozzák, hogy az orvosi technológia fejlettsége nagymértékben befolyásolja, hogy a magzatot mikor lehet az anya testén kívül is életben tartani. Manapság 500 gramm az alsó súly határa annak a magzatnak, amit egy modern klinikán életben tudnak tartani. Ezek alapján, hamarabb lesz ember a magzat, mint mondjuk 60 éve. Továbbá ugyanaz a „organizmus” az anya hasában nem tekinthető embernek, míg pl. egy inkubátorban már embernek minősül.

Konzervatív felfogás szerint az élet a fogantatás pillanatában kezdődik, hiszen a megtermékenyített petesejtből alakul ki az újszülött. E felfogás szerint a zigótát nem a jelenlegi állapotáért kell védeni, hanem azért, ami válik belőle. Tehát a megtermékenyített petesejtet, majd később a zigótát, embriót és a magzatot éppen úgy emberként kell kezelni, mint egy újszülöttet. Ez a potencialitás érv.

Ha pedig a magzat az emberi lény, akkor ebben az esetben már rá is érvényes a gyilkosság tilalma.

- (Premissza 1) Az emberülés nem megengedett.
- (Premissza 2) A magzat emberi lény.
- Tehát: a magzat elpusztítása (abortusz) nem megengedett.

Ezt az érvelést a liberális oldal nem fogadja el és mindkét premisszát kritizálják. Egyrészt lehetségesek olyan esetek, amikor az emberülés megengedett ilyen esetnek tekinthető az önvédelem, továbbá a háború.

Másrészt a liberálisok vitatják a második premisszát is. Hangsúlyozzák az emberi élet sejt és szervezet szintű formájának megkülönböztetését. Elismerik, hogy egy megtermékenyített petesejtben ott a potenciál, hogy majd ember lesz belőle, de egyetlen sejtet nem lehet embernek tekinteni. A kritikusok szerint az emberi életnek két szintje van: a sejtszintű élet és ilyen szinten van a zigóta is, és a szervezeti szint, amelyre az emberi test szerveinek összehangolt működése a jellemző. Emberi státusszal csak az utóbbi rendelkezhet. S így, állítják a kritikusok a konklúzió is vitatható.

Mérsékelt álláspont szerint van egy szakasz a méhen belüli fejlődésben, ami után az embrió erkölcsileg, morális értelemben ember lesz, előtte nem az. Hogy pontosan milyen fejlettséghez köthető ez a határ az vitatott. A lehetséges alternatívát jelent szervek vagy az érzőképeség kialakulása, az idegrendszer fejlettsége stb. (Kovács 2006 302-310).

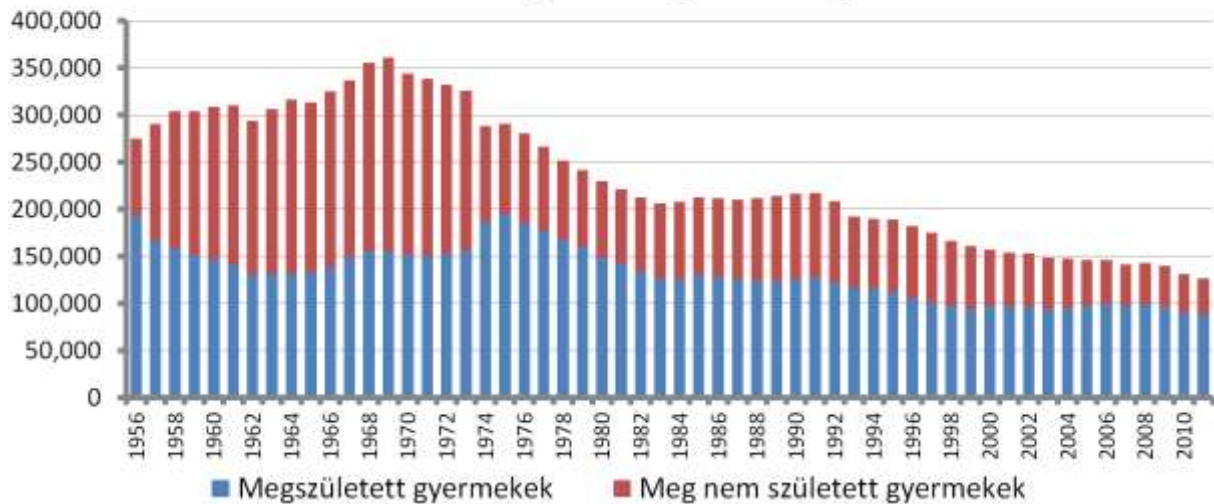

Korai stádiumban abortált magzat. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Terhess%C3%A9gmegszak%C3%ADt%C3%A1s#/media/F%C3%A1jl:Aborted_baby.jpg.

6.1.2 Abortusszal kapcsolatos nézetek

A mai nemzetközi abortuszvitákban szintén három markáns álláspont különíthető el (konzervatív, liberális, mérsékelt), de természetesen ezek között számtalan átmenet létezik. A **liberális álláspont** szerint mivel a magzat jogilag és erkölcsileg még nem tekinthető embernek, ezért az anyának az abortuszra vonatkozó önrendelkezése korlátlanul érvényesülhet.

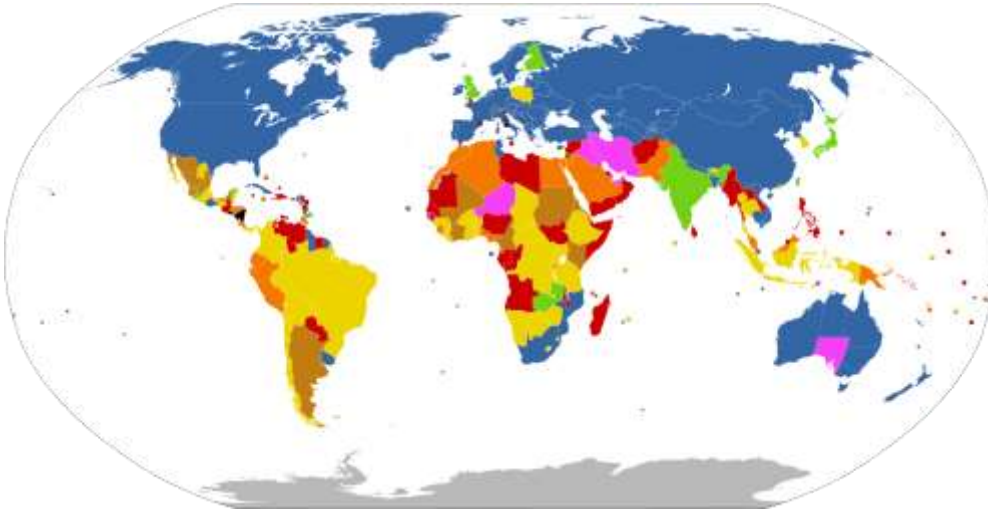
Várandósságok Magyarországon

A magyarországi várandósságok (születés és abortusz) statisztikája 1956-tól 2011-ig. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Terhess%C3%A9gmegszak%C3%ADt%C3%A1s#/media/F%C3%A1jl:Plot_v%C3%A1randoss%C3%A1gok.PNG

A konzervatív álláspont szerint az egyedi emberi élet a fogamzással kezdődik, s a megtermékenyített petesejt morálisan már éppen olyan ember, mint bármelyikünk, ezért elpusztítása éppen akkora bűn, mint egy felnőtt ember megölése. Tehát **a magzat erkölcsi státusza miatt az anya nem rendelkezhet az abortuszról.**

A mérsékelt álláspont a kettő között helyezkedik el, úgy gondolva, hogy a méhen belüli fejlődés során van egy szakasz, amelyen túljutva a magzat erkölcsi személy lesz, ezért e szakasz után az embrió morális értelemben már ember, míg az előtt még nem az. **Ezért a mérsékelt felfogás különbséget tesz a morális szempontból még embernek nem tekinthető embrió és magzat abortusza és a már embernek tekinthető magzat abortusza között.** Az előbbi esetben az anya önrendelkezése kiterjed a magzat abortuszára is, míg az utóbbi esetben nem.

Az abortusz jogi szabályozása. A nő kérésére törvényes: Veszélyezteti a nő életét, egészségét, erőszak, magzati károsodás, társadalmi-gazdaságok okoki miatt Veszélyezteti a nő életét, egészségét, magzati károsodás veszélyezteti a nő életét, egészségét, erőszak Veszélyezteteti a nő életét, egészségét Veszélyezteti a nő életét. Minden esetben illegális Nincs információ
Forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/Abortion#/media/File:Abortion_Laws.svg.

6.1.3 Hegedűművész érv

Tegyük fel, hogy egy nap arra ébredünk, hogy hozzákapsoltak egy **zseniális hegedűművészhez**, aki haldoklik, és csak úgy maradhat életben, ha 9 hónapig ránk van kötve. **Judit Jarvis Thomson** azt a kérdést vizsgálja, hogy van-e jogunk lekapcsolni magunkról a hegedűművészt, aki így meghal?

Karikatúra Judit Jarvis Thomsonról.

Forrás

https://es.wikipedia.org/wiki/Judith_Jarvis_Thomson#/media/Archivo:A_caricature_of_Judith_Jarvis_Thomson.jpg

Thompson nem vitatja, hogy a hegedűművész (vagyis a magzat) teljes értékű ember. Itt nyilván két alapvető jog összeütközéséről van szó. Egyrészt a hegedűművésznak nyilván joga van élni. Másrészről, nekünk is jogunk van a testi integritáshoz, ahhoz, hogy a beleegyezésünk nélkül ne csináljanak semmit a testünkkel. Thompson ezzel a gondolat kísérlettel azt világítja meg, hogy a nőnek még akkor is joga van az abortuszhoz, ha elfogadjuk azt a konzervatív nézetet, hogy már a megtermékenyített petesejt is emberként kezelendő.

Thomson úgy gondolja a szükség még nem jogosítja fel az illetőt, hogy mások testével tetszése szerint bánjon. Ha egy májbetegnek szüksége van egy májra, nem lopózhat be éjszaka a szobámba és nem operálhatja ki belőlem minden további nélkül. Egy más oldalról nézve: nekem nem kötelességem senkinek odaadni a szerveimet csak azért mert nekik szüksége van rá.

E gondolat kísérlet bírálói felhívják a figyelmet arra, hogy Thomson példájában kulcsszerepe van annak, hogy az anya/donor testét *a beleegyezése nélkül* veszik igénybe. Ilyesmi történik például olyankor, amikor valaki szexuális erőszak miatt esik teherbe, amikor nincs beleszólása abba, hogy terhes lesz-e vagy sem. Ebben az esetben tehát ez a gondolat kísérlet releváns. Egy normális szerelmi kapcsolat esetében azonban erről nincs szó, ebben az esetben ez a gondolat kísérlet félrevezető.

(Tóth János, SZTE)

Kérdések

1. Milyen álláspontok ismeretesek a magzat erkölcsi státuszával kapcsolatban?
2. Az abortusszal kapcsolatban milyen nézetek vannak?
3. Ismertesse a hegedűművész érvet!

Szakirodalom

Kovács József (2006): *A modern orvosi etika alapjai*. Medicina Kiadó. Budapest. 302-310.o.

Paár Tamás: Az abortusz mint filozófiai probléma.
https://www.academia.edu/28975665/Az_abortusz_mint_filoz%C3%B3fiai_probl%C3%A9ma